

ЗРОСТАННЯ ЦІН НА ЕНЕРГОНОСІЇ ЯК ЧИННИК ПРИШВИДШЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ

© О.Ю. Смельянов, Т.О. Петрушка, 2012

Суттєве зростання цін на енергоносії, зокрема внаслідок подорожчання імпортованих енергоресурсів, що відбулося протягом останніх років у вітчизняній економіці, суттєво вплинуло на рівень конкурентноздатності підприємств, обумовивши його зниження та, як наслідок, скорочення обсягів продукції, що виготовляється цими підприємствами. Разом з тим, збільшення цін на енергоресурси може являти собою потужний чинник, що буде спонукати підприємства до прискореної модернізації шляхом заміни застарілих техніки та технології на нові, які забезпечують економію енергоресурсів. Проте, вплив даного чинника на темпи та масштаби оновлення техніко-технологічної бази вітчизняних підприємств потребує детального аналізування. При цьому послідовність такого аналізування повинна включати певну послідовність дій, а саме:

1. Формування масиву вхідної інформації, зокрема про поточні значення питомих витрат даного виду енергоресурсу за різними підприємствами даної галузі, рівноважну ціну (за якої попит на продукцію підприємств дорівнює її пропозиції, а прибутковість інвестицій у її виготовлення встановлюється на нормальному для даної галузі рівні) та відповідний такій ціні рівноважний обсяг виробництва даного виду продукції, а також про параметри функції попиту на дану продукцію.

2. Визначення показників рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва продукції після впровадження нової технології, що зумовлює економію певного виду енергетичних ресурсів.

3. Оцінювання наслідків впровадження нової технології, зокрема можливості часткового або повного витіснення старої технології виробництва продукції новою.

4. Встановлення додаткового натурального обсягу виробництва продукції, який доцільно виготовляти за новою технологією.

При цьому, як показали проведені нами дослідження, зростання цін на енергоносії не завжди призводить до пришвидшення процесів впровадження енергозберігаючих технологій. Дійсно, нехай деяка енергозберігаюча технологія була менш привабливою за критерієм мінімуму питомих приведених витрат до підвищення цін на енергоносії, але стала більш привабливою порівняно із існуючою (діючою) технологією після того, як ціни на енергоносії підвищилися. Якщо до зростання цін на енергоносії ринок даної продукції знаходився у стані рівноваги (відповідно, ціна на продукцію дорівнювала розміру питомих приведених витрат за діючою технологією), то після підвищення цін на енергоресурси прибутковість інвестицій у виготовлення продукції за діючою технологією стане меншою за нормальний рівень цієї прибутковості. Однак, якщо зростання цін на енергоресурси є відносно помірним, то власники діючої технології не будуть зацікавленими у достроковому припиненні її експлуатації та заміні її на енергозберігаючу. З іншого боку, входження у дану галузь енергозберігаючої технології з одночасним збільшенням обсягів виготовлення продукції за таких умов може не забезпечити отримання власникам такої технології нормального рівня прибутковості інвестицій. Отже, у цьому випадку впровадження енергозберігаючої технології у короткостроковому періоді може не відбутися.

Таким чином, розглядаючи вплив змін цін на енергоносії на ефективність впровадження енергозберігаючих технологій, слід відзначити, що збільшення рівня цих цін за інших незмінних умов призведе до збільшення питомих приведених витрат і, отже, кінцевого розміру цін на продукцію підприємств. За таких умов поступове впровадження енергозберігаючих технологій у довгостроковому періоді буде вигідним для підприємств – виробників продукції, однак з точки зору її споживачів це не буде мати у кінцевому рахунку позитивного наслідку, так як вони будуть вимушені купувати продукцію за більшою ціною та в менших обсягах, ніж до подорожчання енергоресурсів. Для того, щоб уникнути такого сценарію розвитку подій, необхідно шукати можливості суттєвого покращення техніко-економічних параметрів енергозберігаючих технологій, зокрема зниження рівня їх капіталомісткості.